

Temanotat

**Irak utenom KRG-provinsene:
Omsorgstilbud til foreldreløse barn,
med fokus på offentlige barnehjem**

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Arbeids- og inkluderingsdepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

Opplysningene som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som rapportene omhandler.

© Landinfo 2009

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgaten 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

Fax: 23 30 90 00

E-post: mail@landinfo.no

www.landinfo.no

Temanotat Irak utenom KRG-provinsene: Omsorgstilbud til foreldreløse barn, med fokus på offentlige barnehjem

SUMMARY

The report is partly based on interviews with sources in Amman, Jordan, and partly on information gathered via publicly accessible sources. The report deals mainly with the current public arrangements for the care of orphans, with a specific focus on the public orphanages. Care offered via private sector is only briefly mentioned. With regard to care via public sector, the main issues concern the state organization for the orphanages, the quality of the services offered, and the current ratio between need and care.

It is a main impression that the state organization is in place with orphanages operating nationwide. At the same time the quality of the services seems generally low, and the coverage of orphanages appear to be suffering from serious backlogs. On the other hand, the state offers a monthly cash support to relatives who care for orphans. No data have been found, however, about the extent of this arrangement.

NOTE: This report does not address the three semi-autonomous Kurdish governorates of Erbil, Dohuk and Sulaymaniya.

SAMMENDRAG

Rapporten er basert dels på møter med kilder i Amman, Jordan i oktober/november 2009, og dels på åpent tilgjengelige kilder. Den tar for seg de eksisterende omsorgsordningene for foreldreløse barn, med særlig vekt på de offentlige barnehjemmene. Også tilbud i privat sektor blir omtalt. Spesielt blir det fokusert på dagens organisering av den offentlige barnehjemsektoren, kvaliteten på det tilbudet som finnes, og forholdet mellom behov og tilbud.

Det er et hovedinntrykk at den offentlige organisasjonen er på plass over hele landet. Samtidig synes kvaliteten og deknningen av det offentlige barnehjemstilbudet å preges av svært store mangler. På den annen side bidrar det offentlige med kontantstøtte til slektninger som tar omsorg for foreldreløse barn, men en har ikke funnet noen data for i hvilket omfang dette blir gjort.

OBS: Notatet omhandler ikke forholdene i de tre selvstyrte kurdiske provinsene Erbil, Dohuk og Sulaymaniya.

INNHold

1. Innledning	5
2. Hvem regnes som barn?	5
3. Hvem regnes som foreldreløse?	5
4. Hva slags offentlig tilbud finnes?	5
4.1 Barnehjem.....	5
4.1.1 Barnehjemsektorens organisering.....	6
4.1.2 Kvalitet	7
4.1.3 Offentlig kontroll.....	7
4.1.4 Oppfølging etter oppnådd myndighetsalder	8
4.1.5 Behov og dekning	8
4.2 Kontantstøtte til familier.....	9
4.3 Sporing og tilbakeføring til familie	10
5. Hvem er barnehjemmene rettet inn mot?	10
6. Hvordan kommer barn i kontakt med barnehjem?	10
7. Planer/lovverk	11
8. Tilbud i privat sektor	11
8.1 Private barnehjem	11
8.1.1 Kvalitet og dekning.....	12
8.2 Omsorg fra utvidet familie	12
9. Referanser	14

1. INNLEDNING

Det foreliggende notatet baserer seg på møter med kilder i Amman under en tjenestereise dit for å innhente Irak-relatert informasjon i oktober/november 2009, organisert av Landinfo. Dernest er det lagt til informasjon innhentet fra andre åpent tilgjengelige kilder, særlig medier som har dekket den irakiske barnehjemsektoren.

Notatet belyser forhold som hvordan barnehjemsektoren er organisert, det offentliges ansvar og oppfølging, barnas situasjon på barnehjemmene, forholdet mellom behov og dekning, og litt om privat sektor.

Notatet omhandler ikke forholdene i de tre selvstyrte kurdiske provinsene Erbil, Dohuk og Sulaymaniya.

2. HVEM REGNES SOM BARN?

Irakiske myndigheter regner ifølge UNICEF alle under myndighetsalderen på 18 år som barn (mindreårige).

3. HVEM REGNES SOM FORELDRELØSE?

UNICEF har opplyst til Landinfo at irakiske myndigheter betrakter alle mindreårige som har mistet den ene eller begge foreldrene som foreldreløse barn. Herunder regnes barn som ellers har storfamilie. Ifølge UNICEF bygger myndighetenes definisjoner på Barnekonvensjonen. Det skilles mellom barn som har slekt og barn som ikke har slekt. I tillegg registrerer myndighetene familier der foreldrene er i live, men ikke har økonomisk grunnlag til å forsørge barna sine.

Tonstad (2007, s. 26) presiserer dette ytterligere, og viser til at statlige institusjoner tar imot de under 18 år som har problemer hjemme, som er hjemløse, eller som har mistet den ene eller begge foreldrene som følge av dødsfall, funksjonshemming, forvaring, bortføring, fengsling eller annen mangel på mulighet til å gi omsorg.

4. HVA SLAGS OFFENTLIG TILBUD FINNES?

4.1 BARNEHJEM

Ifølge uttalelser fra UNICEF, IOM og den amerikanske frivillige organisasjonen International Medical Corps (IMC) til Landinfo i møter i Amman i oktober-november 2009, drives barnehjemmene i Irak primært av det offentlige. Ansvarlig

myndighet er Arbeids- og sosialdepartementet – Ministry of Labour and Social Affairs (MoLSA).

Reuters (Kami 2009) opplyser at MoLSA er ansvarlig registreringsmyndighet for foreldreløse barn og for de som bor på de offentlige barnehjemmene. MoLSA har etter UNICEFs kjennskap et register over de som bor på de offentlige barnehjemmene. Ansvar for helsetjenester til barn ligger under Helsedepartementet.

UNICEF sa at det statlige systemet, slik det opprinnelig fungerte, har brutt sammen, og det er langt igjen til at det vil bli reetablert. For en oversikt over hvordan det tidligere systemet for beskyttelse av barn var organisert, se Tonstad 2007, s. 10. Etter UNICEFs vurdering finnes det per i dag ingen trygge sentre (*places of safety*) eller fosterfamilier, noe som UNICEF i prinsippet støtter, for foreldreløse barn, men MoLSA har et program for å omforme barnehjem til trygge sentre. En annen alvorlig svakhet er, etter UNICEFs mening, at det ikke finnes noen offentlige programmer for reintegrering av barna i samfunnet etter at deres opphold på barnehjem er slutt.

IMC arbeider med å etablere det de kaller *child safety places* i samarbeid med UNICEF og den amerikanske statlige bistandsorganisasjonen USAID (Bevan 2008).

Regjeringen er ifølge nyhetsbyrået AlterNet (2007) blitt kritisert for ikke å ha laget et program for å fornye lovgivningen og for å opprette relevante institusjoner. UNICEF samarbeider imidlertid nå med MoLSA for å omforme barnehjem til trygge sentre, og for å identifisere muligheter for å utvikle infrastruktur. Man antar å ha fagfolk på plass i løpet av de neste 5-10 år. Grunnlaget for samarbeidet er MoLSAs program for å omforme barnehjem til trygge sentre.

4.1.1 Barnehjemsektorens organisering

De offentlige barnehjemmene finnes ifølge UNICEF over hele landet. Systemet er det samme for KRG-provinsene (DIS, DRC & Landinfo 2009, s. 67-69).

Barnehjemmene finnes i samtlige provinser. I provinsene ligger de vanligvis i provinshovedstedene, og eventuelt også i enkelte av provinsenes underdistrikter.¹ Enkelte provinser har mer enn ett barnehjem, men UNICEF kunne ikke opplyse hvilke provinser dette er. I Bagdad er det flere barnehjem.

Opplysningene som Landinfo har funnet over antallet offentlige barnehjem varierer. Det amerikanske utenriksdepartementet oppga for 2006 at MoLSA hadde i drift over 20 hjem for større barn med totalt 600 barn, og over 40 hjem for mindre barn med rundt totalt 1500 barn (U.S. State Department 2007). Det kanadiske TV- og dokumentarnettverket Real News Network (Kamal 2008) har identifisert 26 barnehjem over hele landet, derav 8 i Bagdad. Nettstedet IslamOnline anslår tallet til 18 (Sarhan 2008).

MoLSA opplyste i 2006 til Washington Post (Finer 2006) at det ikke fantes barnehjem i alle provinsene. Grunnen MoLSA oppga var at storfamiliene selv i stor grad tar hånd om barna.

¹ Iraks provinser er delt inn i underdistrikter. Disse tilsvarer omtrent norske kommuner, men er uten tilsvarende selvstyre. De representerer i stedet statlig forvaltning på det lokale plan.

4.1.2 Kvalitet

UNICEF vurderte kvaliteten på tilbudet ved de offentlige barnehjemmene som utilstrekkelig og generelt dårlig (*poor*), og viste til at det generelt forekommer mye sykdommer og overgrep mot barna på barnehjemmene.

UNICEF anser generelt ikke barnehjemmene som akseptable omsorgsinstitusjoner for barn som trenger beskyttelse. Det finnes ikke akseptable omsorgstilbud for foreldreløse barn noe sted i Irak i dag, og det er heller ikke sannsynlig at det vil bli oppbygget i løpet av overskuelig fremtid. Enkelte av barnehjemsinstitusjonene i det sentrale og sydlige Irak minner mer om arrestlokaler enn om barnehjem.

Flere oppslag i ulike medier peker i samme retning. Nettstedet IslamOnline hevder i et nyhetsoppslag fra 2008 at mange barnehjemsbarn får dårlig mat og utsettes for aggressivt personale og seksuelle overgrep (Sarhan 2008).

BBC (2007) har rapportert at personalet på barnehjemmet Dar al-Hanan i Bagdad har holdt tilbake og stjal mat og utstyr fra barna i en slik grad at barna var nær ved å sulte i hjel, mens personalet selv var friske og oppegående, kontorene velutstyrte og lagrene fulle. CBS News (Logan 2007a og 2007b) laget to TV-reportasjer om saken, der det blir vist opptak fra der barna ble holdt. Real News Network meldte om at det skal ha blitt begått omfattende seksuelle overgrep mot barna, og at flere av dem var blitt funnet utsultede, nakne, lenket til sengene og nesten døde da amerikanske soldater tilfeldigvis fant dem på et patruljeoppdrag (Kamal 2008).

AlterNet (2007) nevner i tillegg to tilfeller av kolerautbrudd på det samme barnehjemmet, på grunn av vannet som ble brukt der.

Reuters meldte at etter at saken hadde kommet i mediene, innledet myndighetene etterforskning og ga ordre om å arrestere de ansvarlige ved barnehjemmet (Mohammed, Shahine & Evans 2007).

Washington Post besøkte to barnehjem i Bagdad (Finer 2006). Etter inntrykket å dømme så de bra ut og var velutstyrte. Gutter og jenter i alderen 5-18 år bodde hver for seg, de hadde god plass og tilgang til sportsanlegg, TV, TV-spill og PC. Men avisen meldte også om mye aggresjon og vold mellom barna, og nesten daglige slåsskamper. Flere barn skulle ha rømt fra institusjonen som følge av slåssingen.

Et besøk ved et barnehjem i bydelen Sadr City i Bagdad som Reuters har gjort, avdekket at 33 barn i alderen 6-16 år bodde på til sammen 73 m² fordelt på to rom (Kami 2009). TV-stasjonen LinkTV (Ali 2009) har sendt en reportasje fra det som trolig er det samme barnehjemmet.

4.1.3 Offentlig kontroll

Ifølge Real News skal det ikke være noen offentlig kontroll med de offentlige barnehjemmene (Kamal 2008). Tonstad (2007. s. 26) viser til at velferdsavdelingen i MoLSA har formelt ansvar for å overvåke barnehjemmene. I dette ansvaret ligger det at det skal etableres et *social research office* i alle offentlige barnehjem. Kontoret har til oppgave å følge opp barna, søke etter fosterfamilier for dem, og hjelpe dem til å finne arbeid eller høyere utdanning. Det påpekes som en svakhet ved ordningen at det ikke er klart hvordan MoLSAs overvåkning av barnehjemmene faktisk utføres, ei heller overvåkningsplikten blir fulgt opp.

4.1.4 Oppfølging etter oppnådd myndighetsalder

UNICEF fortalte at barna ikke er nødt til å forlate barnehjemmet ved fylte 18 år. De kan i stedet få bli der lengre, ved at de overføres til et program for opplæring. Dette er et eget program ved barnehjemmet. De som ikke har noen familie i det hele tatt, blir overført til voksenyrkesopplæring på barnehjemmet inntil de gifter seg eller finner arbeid. UNICEF kunne ikke si noe om kvaliteten på programmet.

IMCs medarbeidere i Amman hadde ikke noen spesiell erfaring fra Irak, men mente generelt at forholdene der kunne sammenliknes med de i Jordan, der IMCs medarbeidere har sin erfaring fra. Utfasingen fra barnehjemmene der er etter deres mening dårlig lagt opp, og IMC antok at barna ikke får noen hjelp til å finne jobb eller ektefelle. Etter deres mening blir barna i liten grad forberedt på tilværelsen etter endt opphold. Som et resultat blir barnehjemmet et slags hjem for barna også etter fylte 18.

4.1.5 Behov og dekning

Nettstedet IslamOnline melder i et nyhetsoppslag fra 2008 at ca. 600 000 barn lever på gata uten hus og mat, og at bare 700 barn oppholder seg i landets barnehjem. De siterer også en uttalelse fra Iraks Røde Halvmåne om at de offentlige budsjettene til gatebarn og foreldreløse barn er utilstrekkelige og minskende (Sarhan 2008).

Ifølge Washington Post var det i 2006 ca. 1000 foreldreløse barn, i henhold til offentlig statistikk som avisen har fått tilgang til.² Avisen finner tallet lavt, men antar at et lagt større antall som ikke blir registrert, blir tatt hånd om av sin storfamilie (Finer 2006).

Reuters viser til en samtale med lederen for parlamentets komité for kvinner, barn og familier, Samira al-Moussawi, som anslår tallet på enker til ca. 1 million og tallet foreldreløse barn til ca. 3 millioner (Kami 2009). MoLSA sier til nyhetsbyrået at de vurderer antall barnehjem alt for lavt i forhold til tallet barn som trenger en plass. Staten bruker ifølge MoLSA USD 12 per måned per registrert barn. MoLSA anser selv at denne støtten er utilstrekkelig.

AlterNet.org hevder at 5 millioner barn var foreldreløse per 2007. De viser også til Nadira Habib, medlem av parlamentets komité for kvinner, barn og familier, som sier tallet ligger mellom 2 og 4 millioner og er økende. Per 2007 var det bare 469 barn som fikk offentlig støtte, ifølge Habib. Det er ikke klart om dette er barnehjemsbarn eller barn i familier som får kontantstøtte.

RealNews Network setter likeledes anslaget til 5 millioner barn per 2008 (Kamal 2008). Det samme gjør al-Jazeera i en TV-reportasje (Abdel-Hamid 2009). Her blir det med henvisning til MoLSA oppgitt 5 millioner og en dekning på bare 500 plasser. Budsjettallokeringen oppgis til USD 12 per måned per barn. For øvrig uttaler en barnepsykiater seg om barnehjemsbarns mentale tilstand.

World Food Programme (WFP) og irakiske myndigheter oppgir i en statistikk fra 2008 prosenttallet foreldreløse barn av den samlede befolkningen i hver av Iraks provinser som følger (Tabellen er oversatt fra WFP 2008, s. 27):

² Landinfo har ikke funnet slik statistikk i tilgjengelig kildemateriale.

Provins	Andel foreldreløse barn i %	Mistet far i %	Mistet mor i %	Mistet begge foreldre i %
Dahuk	3,2	67	32	1
Ninawa	3,1	93	7	0
Sulaymaniya	4,1	71	26	3
Kirkuk	2,1	88	6	6
Erbil	4,9	80	19	2
Diyala	5,4	86	11	3
Anbar	4,6	85	6	8
Bagdad	4,5	82	16	3
Babil	2,5	84	14	2
Karbala	3,4	80	15	6
Wassit	2,9	84	11	6
Salahaddin	3,2	84	10	5
Najaf	3,4	84	14	2
Qadisiya	3	2	16	3
Muthanna	4,2	80	20	0
Thi-Qar	3,4	87	5	8
Missan	4,3	82	9	9
Basra	3,1	66	25	10
Urban	4,0	81	15	4
Rural	3,5	83	14	3
Totalt (landsbasis)	3,8	81	15	4

3,8 % av en samlet befolkning på 29 millioner (CIA 2009) gir et antall foreldreløse barn på ca. 1,1 million. Opp mot dette tallet kommer ulike anslag presentert i mediene, som refererer til uttalelser fra myndigheter og politikere. Ett eller annet sted mellom 1 og 5 millioner må man dermed anta at tallet ligger.

4.2 KONTANTSTØTTE TIL FAMILIER

UNICEF nevnte at det offentlige bidrar med 30 000 irakiske dinarer (ca. USD 26) per barn til familier med enslig kvinnelig forsørger. De opplyste ikke hvordan støtten blir utbetalt, eller om det er et gjennomsnittlig beløp.

Ifølge medieoppslag gir myndighetene kontantstøtte til slektninger som tar hånd om foreldreløse barn som tilhører storfamilien deres. AlterNet.org (2007) siterer en avdelingsleder i MoLSA, Abir al-Jabli på at myndighetene oppfordrer slektninger til å ta hånd om barn som har mistet far og/eller mor. Washington Post fikk i samtale med daværende leder for ansvarlig enhet i MoLSA, Abeer Mahdi al-Chalabi, oppgitt at myndighetene siden 2005 har utbetalt en månedlig kontantstøtte tilsvarende USD 35 per barn til barnas storfamilie, som støtte til å ta hånd om barnet (Finer 2006).

Temanotat **Irak utenom KRG-provinsene: Omsorgstilbud til foreldreløse barn, med fokus på offentlige barnehjem**

4.3 SPORING OG TILBAKEFØRING TIL FAMILIE

Ifølge Washington Post har myndighetene siden 2005 arbeidet med sporing av foreldreløse barns slektninger, for å finne frem til familiemedlemmer som kan ta vare på dem og tilby dem kontantstøtte som bidrag til forsørgelsesbyrden den foreldreløse innebærer. Kontantstøtten skal stimulere familie til å ta tilbake barn de har gitt opp å forsørge. Tiltaket er iverksatt blant annet for å motvirke det sterke sosiale stigma som vil følge barn som lever på offentlig forsorg (Finer 2006).

UNICEF opplyste at IMC kan hjelpe til med å finne fram til barns slektninger.

5. HVEM ER BARNEHJEMMENE RETTET INN MOT?

UNICEF opplyste at gutter og jenter bor separat på samme barnehjem. Barn som ville høre inn under barnehjemmenes ansvar finnes dessuten i ulike fengsler, der de er innbrakt som gatebarn, tiggere eller på mistanke om kriminalitet eller terrorisme.

UNICEF har ikke grunnlag for å tegne noe profil av de barna som nå befinner seg på barnehjem, men sier at belegget er en blanding av yngre barn og ungdommer.

Real News Network hevder i sitt oppslag at de offentlige barnehjemmene tar imot barn i alderen 6-18 år (Kamal 2008).

6. HVORDAN KOMMER BARN I KONTAKT MED BARNEHJEM?

UNICEF fortalte at de fleste av barna som kommer til de offentlige barnehjemmene er blitt funnet og innbrakt av politiet. Det er Ungdomspolitiet som har ansvaret for dette, men også det ordinære sivile politiet utfører samme virksomhet. En var ikke fornøyd med at det er politiet som hovedsakelig gjør dette, men mente det var en oppgave som i langt større grad enn det som er tilfelle i dag, burde utføres av sosialarbeidere under MoLSA. Sosialarbeiderne har i dag generelt liten kapasitet og lav profesjonell standard.

NCCI (NGO Coordination Committee for Iraq) fortalte i møte med Landinfo at det finnes en sosialarbeiderutdanning i Irak, og at den ligger på nivå under universitetsgrad. Sosialarbeiderne har ikke den samme yrkesstandard som deres kolleger i Europa. IMC fortalte at sosialarbeider-yrket er en ung profesjon i Irak.

Mange blir også innbrakt av det UNICEF beskrev som "sikkerhetsaktører". UNICEF konkretiserte ikke uttrykket, men det antas at dette dreier seg om aktører som blant annet personell i private sikkerhetsforetak, milittsfolk, gatevern, *sahwa*-medlemmer,³ etc. Barn som var blitt plukket opp av væpnede grupper i Mosul-området kjente en til at hadde blitt satt til å bistå i lokale terroraksjoner og i forsøk på å smugle inn utstyr til bruk i påtenkte aksjoner i KRG-provinsene.

³ Sahwa: Stammebaserte lokale borgervern.

Washington Post (Finer 2006) og Reuters (Kami 2009) skriver at det vanligvis er politiet som leverer gatebarn og bostedsløse foreldreløse barn til barnehjemmene. Reuters kjente også til et tilfelle der en politimann selv hadde tatt seg av et barn i to måneder før han fikk anbrakt det i et barnehjem. Washington Post skriver også at politiet dessuten plukker opp og tilbakefører til barnehjemmene barn som er på rømmen derfra. Ifølge AlterNet (2007) blir enkelte barn dessuten brakt til barnehjem av slektninger.

IMC opplyste ellers at det antakelig er enklere for medlemmene av storfamilier i Irak å få overta ansvaret for foreldreløse barn enn i Jordan, formelt sett. I Jordan må en i slike tilfeller ta saken til en domstol for å få omsorgsretten.

IOM trodde ikke at de vil bli spurt av enkeltlands myndigheter om å bistå ved tvungen tilbakevending av mindreårige. IOM kan bare bistå etter ankomst til Irak dersom et lands myndigheter ber om det. IOMs første vilkår er at den mindreårige reiser tilbake frivillig. IOM kan bistå i oppsporingsarbeid, men kun i sammenheng med frivillig retur.

7. PLANER/LOVVERK

I UNICEFs samarbeid med MoLSA inngår planer om å bistå i departementets program for å styrke myndighetenes kontroll med barnehjemmene, og i omforming av barnehjemmene til trygge sentre.

I parlamentet skal det nå være en prosess i gang for å vurdere nytt lovverk på området, men UNICEF kjente ikke til hvor langt dette var kommet. MoLSA gjennomgår nå den eksisterende barnelovgivningen, og det er ventet at den vil inneholde bestemmelser som legger større vekt på vern og beskyttelse.

Barns beskyttelse berøres i dagens lovgivning av i alt tretten forskjellige lover. En oversikt over av hva den enkelte lov dekker i forhold til barn, og en påpekning av svakheter ved den enkelte lov i forhold til dagens situasjon, er gitt i Tonstad (2007) s. 26-37.

UNICEF opplyste at MoLSA har et program for gatebarn, men konkretiserte ikke dette nærmere.

8. TILBUD I PRIVAT SEKTOR

8.1 PRIVATE BARNEHJEM

UNICEF mente at det er en generell tendens til privatisering av offentlig virksomhet. I stedet for en reetablering av det gamle offentlige systemet, ser en for seg at private tilbud gradvis vil ta over på områder der det offentlige tidligere var nær enerådende, deriblant barnehjemssektoren. Landinfo fikk samtidig inntrykk av at det fra myndighetenes side ikke er lagt opp til noen styrt avvikling eller reduksjon av det offentliges ansvar, men at det snarere er en mangel på målsetninger for gjenreisningen av offentlig sektor som legger den åpen for private aktører.

Temanotat **Irak utenom KRG-provinsene: Omsorgstilbud til foreldreløse barn, med fokus på offentlige barnehjem**

Det er ulike slags private aktører som nå er virksomme overfor foreldreløse barn. NGOer, politiske grupper, religiøse grupper og institusjoner er særlig aktive på nærmiljønivå. Disse står ikke ansvarlige overfor noen offentlig myndighet, og det er heller ingen som har noen samlet oversikt over denne sektoren eller over de private aktørenes virksomhet. Virksomheten deres er ikke regulert, og MoLSA har ingen kontroll med dem. UNICEF er det som positivt at de private barnehjemmene opererer på nærmiljøplan, men antar at tilstandene ved dem i realiteten er avskyelige (*appaling*).

De private barnehjemmene finansieres ifølge Reuters (Kami 2009) ved private donasjoner fra ulike kilder, blant annet NGOer. De har ingen offentlig finansiering, og de er ikke registrerte ved MoLSA.

Fox News (Hancock 2007) rapporterte fra et barnehjem i Bagdad drevet av den shiamuslimske politiske Sadr-bevegelsen, der barna i tillegg til vanlig omsorg ble gitt daglig skoleundervisning av innlede lærere.

8.1.1 Kvalitet og dekning

Reuters (Kami 2009) hadde besøkt et privat barnehjem i Sadr City i Bagdad i 2009. Dette barnehjemmet hadde personale på vakt dag og natt. Lokalene var trange, hadde dårlig luft, mye støy og dårlig hygiene. Det var syv senger per rom, og ikke senger nok til alle. I tillegg var driftsforholdene ustabile. Huseieren ville avvikle leieforholdet, og hadde gitt barnehjemmet en frist på tre måneder til å forlate lokalene. Som en nødløsning ville barnehjemmet satse på å slå seg ned på offentlig sted, og håpe på å bli observert av myndighetene.

Også ifølge Real News Network (Kamal 2008) er det flere NGOer som driver barnehjem. Disse dekker bare et mindre andel av behovet. Noen driver på non-profit-basis, og uten offentlig støtte. Real News hadde besøkt et slikt non-profit-barnehjem, som ikke tar betaling og som drives av enker på frivillig basis.

Man kan også kanskje tenke seg at familiens generelle økonomiske evne også vil kunne spille inn, samt i hvilken grad det er mannlige forsørgere tilstede i familien.

AlterNet siterte Maysoun al-Damlouji, medlem av parlamentets Komité for organisasjoner i det sivile samfunn, som sa at regjeringen har fattet vedtak om å stenge alle private barnehjem. Landinfo har ikke lyktes i å få kommentert denne opplysningen.

8.2 OMSORG FRA UTVIDET FAMILIE

På spørsmålet om i hvilken grad foreldreløse barn blir tatt hand om av andre omsorgspersoner i slekten, mente IMC at dette i stor grad kommer an på forskjellige faktorer som spiller inn når barna blir uten foreldre. Hvis foreldrene for eksempel har vært skilt, kan skam som måtte ha blitt påført familien ved skilsmissen, mest sannsynlig kunne føre til at barnas slektninger ikke vil være villige til å ta hånd om dem.

Hvis slike faktorer ikke er til stede, og begge foreldrene er døde, vil det være desto mer sannsynlig at barna blir tatt hånd om av slektninger.

IMC mente at foreldreløse barn stiller ekstra svakt når de faller ut av familienettverket. Ettersom personlige nettverk og forbindelser har så sentral betydning i arabisk kultur, vil barn uten en "familiebakgrunn" og dertil hørende kontakter få det

Temanotat **Irak utenom KRG-provinsene: Omsorgstilbud til foreldreløse barn, med fokus på offentlige barnehjem**

svært vanskelig med å etablere seg i samfunnet. Konkret vil det innebære at barna blant annet vil ha problemer med å finne seg en jobb.

9. REFERANSER

Skriftlige kilder

- AlterNet (2007, 18. desember). Occupation's toll: 5 million Iraqi children orphaned. *AlterNet*. Tilgjengelig fra <http://www.alternet.org/world/70886/?page=entire> [lastet ned 3. desember 2009]
- BBC (19. juni 2007). US finds neglected Iraqi orphans. *BBC*. Tilgjengelig fra http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/6769077.stm [lastet ned 3. desember 2009]
- Bevan, Nicola. (2008, 19. november). *More than words: The Iraq story project*. Santa Monica, CA: International Medical Corps (IMC). Tilgjengelig fra <http://www.imcworldwide.org/Page.aspx?pid=414> [lastet ned 3. desember 2009]
- CIA (2009) *CIA Factbook 2009: Iraq*. Langley, VA: CIA. Tilgjengelig fra <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/iz.html> [lastet ned 3. desember 2009]
- DIS, DRC & Landinfo, dvs. Danish Immigration Service (DIS), the Danish Refugee Council (DRC) and Landinfo (2009, juli). *Security and Human Rights Issues in Kurdistan Region of Iraq (KRI), and South/Central Iraq (S/C Iraq) Report from the Danish Immigration Service's (DIS), the Danish Refugee Council's (DRC) and Landinfo's joint fact finding mission to Erbil and Sulaymaniyah, KRI; and Amman, Jordan*. København: DIS. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/958/1/958_1.pdf [lastet ned 3. desember 2009]
- Finer, Jonathan (2006, 2. september). Orphans in Iraq's storm. *Washington Post*. Tilgjengelig fra http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2006/09/01/AR2006090101526_pf.html [lastet ned 3. desember 2009]
- Kami, Aseel (2009, 1. mars). Iraq's orphans battle to outgrow abuse. *Reuters*. Tilgjengelig fra <http://www.reuters.com/article/lifestyleMolt/idUSTRE52100R20090302?pageNumber=1&virtualBrandChannel=0&sp=true> [lastet ned 3. desember 2009]
- Mohammed, W., Shahine, A. & Evans, C. (2007, 4. desember). Iraq orphanage boss to face court. *Reuters*. Tilgjengelig fra <http://uk.reuters.com/article/idUKL0317807120071204> [lastet ned 3. desember 2009]
- Sarhan, Afif (2008, 14. mai). Iraq's orphans neglected, abused. *IslamOnline*. Tilgjengelig fra http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?c=Article_C&cid=1209357562588&pagename=Zone-English-News%2FNWELayout [lastet ned 3. desember 2009]
- Tonstad, Kristel (2007, 11. april). *Child protection in war-zone Iraq: Recommendations for policy and practice*. Cambridge, MA: Kennedy School of Government, Harvard University. Tilgjengelig fra

Temanotat **Irak utenom KRG-provinsene: Omsorgstilbud til foreldreløse barn, med fokus på offentlige barnehjem**

[http://www.hks.harvard.edu/cchrp/mhr/people/internships/previous/Kristel%20Tonstad%202007%20\(Iraq\).pdf](http://www.hks.harvard.edu/cchrp/mhr/people/internships/previous/Kristel%20Tonstad%202007%20(Iraq).pdf) [lastet ned 3. desember 2009]

- U.S. State Department (2007, 6. mars). *Country report on human rights practices 2006: Iraq*. Washington DC: U.S. State Department. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2006/78853.htm> [lastet ned 3. desember 2009]
- WFP, dvs. World Food Programme (2008). *Comprehensive food security and vulnerability analysis in Iraq*. Roma: WFP. Tilgjengelig fra <http://home.wfp.org/stellent/groups/public/documents/ena/wfp192521.pdf> [lastet ned 3. desember 2009]

Audiovisuelle kilder

- Abdel-Hamid, Hoda (2009, 9. juni). Iraq orphanages offer haven for homeless. *Aljazeera English*. Tilgjengelig fra <http://english.aljazeera.net/news/middleeast/2009/06/20096985557839613.html> [lastet ned 3. desember 2009]
- Ali, Nur (2009, 3. juni). Mosaic: Crowded orphanages in Iraq. *LinkTV*. Tilgjengelig fra <http://www.linktv.org/mosaic/20090306> [lastet ned 3. desember 2009]
- Hancock, Paula (2007, 4. juni). Iraq orphanage school. *Fox News*. Tilgjengelig fra <http://www.clipsyndicate.com/video/play/333298> [lastet ned 3. desember 2009]
- Kamal, Nabeel (2008, 2. mai). Alive in Baghdad: Five million orphans in Iraq. *Real News Network* Tilgjengelig fra http://therealnews.com/t/index.php?option=com_content&task=view&id=31&Itemid=74&jumival=1478 [lastet ned 3. desember 2009]
- Logan, Lara (2007a, 19. juni). Eye to eye: Baghdad orphanage. *CBS News* Tilgjengelig fra <http://www.cbsnews.com/video/watch/?id=2946054n&tag=related;photovideo> [lastet ned 3. desember 2009]
- Logan, Lara (2007b, 19. juni). Orphans left to starve. *CBS News*. Tilgjengelig fra <http://www.cbsnews.com/video/watch/?id=2946323n&tag=related;photovideo> [lastet ned 3. desember 2009]

Muntlige kilder

- UNICEF. Møte i Amman 27. oktober 2009.
- IMC, dvs. International Medical Corps. Møte i Amman 4. november 2009.
- IOM, dvs. International Organisation for Migration. Møte i Amman 29. oktober 2009.
- NCCI, dvs. NGO Coordination Committee for Iraq. Møte i Amman 27. oktober 2009.

Temanotat **Irak utenom KRG-provinsene: Omsorgstilbud til foreldreløse barn, med fokus på offentlige barnehjem**